

Zelfstandigheidsdidactiek binnen PAV

1 mei 1998

Auteur: Luc Wyns

Volume: 27

Nummer: 5

Pagina's: 53-64

Documenten

- [vonk_jrg27_070.pdf](#)

zelfstandigheidsdidactiek binnen pav luc wyns motivatie is een van de argumenten om zelfstandig werken in de dagelijkse klas praktijk te integreren leraren die in het beroepsonderwijs algemene vakken geven zijn op dat vlak zeker niet bevoorrecht de schoolse motivatie en inzet van de leerlingen liggen doorgaans erg laag zij die project algemene vakken pas geven hebben het voordeel dat ze al jarenlang ervaring hebben met geïntegreerd werken bij pav komen immers verschillende vakken nederlands wiskunde en maat schappelijke vorming geïntegreerd aan bod zelfstandig werken binnen pav kan een element zijn waardoor leerlingen meer gemotiveerd raken en waardoor de kwaliteit van het leren verhoogt tegelijkertijd werkt men aan zelfstandigheid als opvoedingsdoel en kan er meer tijd vrijkomen voor differentiatie in het eerste deel van deze bijdrage tracht ik zelfstandig werken te kaderen binnen de huidige inzichten rond geïntegreerd vaardigheidsonderwijs in het tweede deel volgt de beschrijving van een project zelfstandig werken in het derde jaar metaalbewerking 3mb en elektrische installaties 3ei in het beroepsonderwijs zelfstandig werken in pav dig werken in 1 b bvl klassen zullen dat nog korte momenten met eenvoudige opdrachten zelfstandig werken gebeurt op de ten zijn tentvijl het in 6bso om langere momenten wanneer leerlingen zelf momenten met vrij complexe opdrachten zelfstandig de keuze maken welke straat kan gaan willen we dat leerlingen zelfstandig tegieen stappen of vaardigheidskeuzes maken dan moeten we voor de volgende vijf jaren ze gaan hanteren om goede juiste uitdagingen zorgen de taak van de leerling een bepaald probleem op te lossen de leraar zal er dus onder andere uit bestaan lossen of om tot een bepaald product te voldoen voldoende creatieve opdrachten te geven komen die aansluiten bij de behoeften van de leerlingen en die een uitdaging vormen om zelf in deze definitie die ik voor mezelf geformuleerd heb om zelfstandig werken concreet te maken zitten een aantal in mijn ogen kiezen betekent ook dat er verschillende althans belangrijke woorden die ik enigszins keuzemogelijkheden zijn daarmee zijn we zins wil verduidelijken op het terrein van de stappenplannen straat tegieen en algemene vaardigheden beland de school waar leerlingen elk

moment van als we van onze leerlingen verwachten dat de dag zelfstandig aan het werk zijn is al ze de juiste keuzes maken en de juiste wel het onderwerp van experimenten en stappen strategieën en vaardigheden toe beschouwende artikelen maar is voor de passen dan is het belangrijk dat we die din doorsnee leraar zoals ik voorlopig nog ver gen ook aan hen aangeleerd en met hen re toekomstmuziek wij moeten het hebben ingeoeffend hebben van momenten waarop leerlingen zelfstan mei juni 1998 nummer 5 27 8 jaargang de bedoeling van de activiteiten die we met zelfstandig werken leerlingen doen is erop gericht dat ze pro en geïntegreerd onderwijs blemen kunnen oplossen of tot een product komen maar dat mag geen doel op zich zelfstandig werken en geïntegreerd zijn de activiteiten de oplossing van het onderwijs zijn twee begrippen die volgens probleem of het product zijn uiteindelijk mij onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn maar een middel om leerlingen inzichten en wanneer leerlingen zelfstandig werken vaardigheden bij te brengen en willen we moeten ze verschillende vaardigheden gein dat leerlingen uit al deze activiteiten iets tegreerd hanteren om de problemen die leren dan moet onze evaluatie zo opgesteld opduiken op te lossen en om uiteindelijk tot en gehanteerd worden dat ze een hulpmid een product te komen ze moeten bijvoorbeeld is in het bijsturen van het handelen van beeld aan de hand van een opdracht het de leerlingen beste naslagwerk bepalen informatie zoe ken schematiseren een spreekplan maken informatie mondeling doorgeven en evalu zelfstandig werken eren of de communicatie geslaagd is het en vaardigheidsonderwijs opzet van geïntegreerd onderwijs is juist het doorbreken van het denken in vakjes het binnen het vaardigheidsonderwijs spreken alleen bezig zijn met lezen of schrijven of we van drie soorten vaardigheden basis procentrekenen of bij geïntegreerde op vaardigheden die de meest elementaire drachten is het juist de bedoeling dat leerlin onderdelen bevatt en die nodig zijn om te gen zelfstandig de keuze maken welke kunnen leren zoals technisch lezen en stappen strategieën of vaardigheden ge schrijven getallenkennis enz deelvaar bruikt moeten worden en dat is juist mijn digheden zijn de volgende stap waarbij de werkdefinitie van zelfstandig werken basisvaardigheden worden aangevuld met eenvoudige strategieën bijvoorbeeld op binnen pav is het bovendien zo en dat is zoekstrategieën bij het hanteren van naslag precies de hele filosofie die erachter steekt werken met stappenplannen zoals het dat de verschillende vakken geïntegreerd communicatieplan bij spreek of schrijf oefe aangeboden worden daardoor wordt het ningen en met inzichten woordvormings ook mogelijk dat vaardigheden vakover principes bijvoorbeeld ten slo tte zijn er schrijdend aan bod komen onderzoek totaalvaardigheden waarbij leerlingen een strategieën bijvoorbeeld aangeleerd in beroep doen op allerlei deelvaardigheden nederlands worden gebruikt bij atlasoefe die ze tot dan beheersen om een opdracht ningen schaalberekening is een aangele tot een goed einde te brengen denken we genheid die zowel bij wiskunde als bij aard bijvoorbeeld aan leesvaardigheid waarbij rijkskunde aan bod komt leesdoel bepalen leesstrategie kiezen voor kennis activeren context raadplegen enz deelvaardigheden zijn die het lezen efficien zelfstandig werken ter laten verlopen zelfstandig werken kan al en leerlijnen gebeuren op het niveau van de basisvaar digheden zoals werken in niveaugroepen bij zelfstandig werken heeft dus te maken met technisch leesoe-

feningen en van de deel geïntegreerd vaardigheidsonderwijs en wil vaardigheden bijvoorbeeld hoofdzaken uit men dat leerproces efficiënt laten verlopen een tekst halen en schematiseren maar het dan moet men ook aandacht hebben voor zal belangrijker worden naarmate leerlingen leerlijnen men kan leerlingen van de tweede geïntegreerde opdrachten krijgen die opge graad bso geen totaalvaardigheidsoefening vat worden als totaalvaardigheidsoopdracht geven die ze zelfstandig moeten verwerken a 27e jaargang nummer 5 mei juni 1998 als er in de eerste graad nog niets gebeurd taak van de leraar is rond vaardigheden ook zorgen leerlijnen ervoor dat de moeilijkheidsgraad van een in het kader van een zelfstandigheidsdidac bepaalde opdracht niet te groot is maar dat tiek zullen de taak en de inbreng van de er een geleidelijke opbouw bestaat door de leraar grondig veranderen zie schema in jaren heen in 1 b bvl wordt vooral gewerkt 1 b bvl zal de leraar nog vrij strikt de leerstof aan basisvaardigheden die de volgende aanbrenge en inoefenen stilaan zal hij jaren aangevuld worden met deelvaardighe echter evolueren naar iemand die activitei den in het zesde jaar bso zouden de leer ten organiseert opdrachten begeleidt ken lingen zelfstandig totaalvaardigheidsoop nis en inzicht expliciteert en het handelen drachten moeten aankunnen zoals de van de leerlingen bijstuurt in 6bso zou de geïntegreerde proef solliciteren enz taak van de leraar enkel nog mogen bestaan uit het organiseren van goede acti viteiten waarbij de leerlingen zelfstandig werken en zichzelf evalueren en bijsturen lbso 6bso evaluatie deel vaardigheden en in de evaluatie ervan bovendien voorkomen evaluatieschema s ten slotte nog enkele ideeën rond evaluatie dat een element overgeaccentueerd wordt in het kader van een zelfstandigheidsdidac bij het toekennen van een cijfer bijvoorbeeld tiek ten eerste moeten we onze evaluatie bij het project in 3mb ei zou het element veel objectiever maken te lang was het eva zorg erg nadrukkelijk een negatief cijfer in lueren van vaardigheden na ttevingerwerk de hand kunnen werken terwijl die leerlin we moeten evaluatieschema s ontwikkelen gen voor de rest van de elementen zeer die aansluiten bij de opdracht bij wat we goed werk hebben geleverd van de leerlingen verwachten het ontwikke len van zo n schema s is tegelijkertijd een evaluatieschema s zijn objectieve hulpmid goede denkoefening voor de leraar in een delen om hiaten te ontdekken in de verwer goed evaluatieschema zijn de verschillende ving van vaardigheden om die reden onderdelen van de opdracht terug te vinden mogen ze niet alleen voor een producteva zie het voorbeeld in bijlage 1 ze moeten in luatie gebruikt worden maar moeten ze duidelijk waarneembare vragen gegoten zijn door middel van terugkoppeling een instru zodat de evaluatie niet langer puur subjectief ment zijn om leerlingen bij te sturen in func verloopt door het toekennen van een cijfer tie van een volgende opdracht daarom is aan de verschillende elementen kan de het ook noodzakelijk om het proces dat de leraar bepaalde accenten leggen in de leerlingen doorlopen hebben te evalueren mei juni 1998 nummer 5 27 9 jaargang k a k 56 t ty dat wil zeggen de keuzes die ze gemaakt van de activiteiten de tussentijdse eva hebben de strategieën die ze gehanteerd luatie het bijsturen in de loop van de activi hebben de stappen die ze gezet hebben teiten en het werken aan deelvaardigheden de vaardigheden die ze gebruikt hebben die nodig zijn om de eindopdracht tot een enz dit is uiteindelijk de meest essentiële goed einde te bren-

gen stap in het hele leerproces verloop van de activiteiten het project de eerste twee lesuren van januari worden aan de inleiding van de opdracht besteed dan krijgen de leerlingen de opgave die het project bestaat erin dat de leerlingen samen gelezen en door mij toegelicht wordt van 3mb ei op het einde van het schooljaar zie bijlage 2 tijdens die twee uren worden gedurende drie a vier weken in groepen een de groepen aangekondigd en krijgen ze eigen pav bundel maken waarom een enkele voorbeelden van de vorige jaren te pav bundel omdat ik geloof in de voor zien met een indicatie van wat goed en slecht beeldfunctie van het materiaal dat we de was ze k rijgen dan de opdracht om tegen de leerlingen aanbieden en waarvan we achter volgende keer een onderwerp te zoeken af verwachten dat ze iets gelijkaardigs pro duceren pav bundels zijn voor hen heel in februari worden weer twee lesuren herkenbaar zoals uit bovenstaand schema besteed aan de voorbereiding van de oefe taak van de leraar blijkt zal in het eerste ning de leerlingen gaan in groepen zitten jaar van de tweede graad de inbreng van de en moeten schriftelijk de volgende vijf vra leraar en van de leerlingen ongeveer gelijk gen voorbereiden zijn mijn taak bestaat uit het organiseren wat wordt het onderwerp van je bundel wat in de bedoeling van je bundel wat wil je dat de lezer van die bundel weet kan doet waarover moet hij nadenken enz wat moet er als dat de bedoeling is zeker in die bundel staan waar denk je datje die informatie gaat vinden wie doet wat tegen volgende keer ze krijgen ook als opdracht informatie te weer gaan de leerlingen in groepen zi tt en en zoeken en mee te brengen de volgende op-nieuw krijgen ze de opdracht enkele vra keer dat zijn twee lesuren in maart ook nu gen schri ft elijk te beantwoorden wat heb je tot nu toe aan informatie gevonden maak een inventaris met titels en inhoud en wat is bruikbaar materiaal wat moet nog steeds gezocht worden en waar denk je dat te vinden vx 27e jaargang nummer 5 mei juni 1998 de laatste voorbereidende les vindt eind van de activiteiten en het eindresultaat ze april plaats deze keer werken de leerlingen mogen altijd vragen stellen en waar nodig slechts een lesuur in hun groep ze krijgen zal ik helpen maar het initiatief moet steeds de opdracht met het materiaal dat ze nu van hen komen als er bijvoorbeeld in een hebben een voorlopige inhoudstafel te bepaalde groep problemen zijn met het maken eind mei beginnen de leerlingen printen van hun tekst ben ik steeds bereid dan in de klas tijdens de lessen pav zes om dat in de school voor hen te doen maar uur per week aan hun bundel te werken de wanneer een groep dat vraagt twee dagen laatste week van het schooljaar worden de voor de bundel afgegeven moet worden bundels klassikaal besproken in functie van dan hebben ze pech als ze op regelmatig gelijkaardige opdrachten die ze de volgende tijdstippen een gedeelte van het werk ter schooljaren nog moeten maken controle hadden geprint was het probleem vlugger opgemerkt en had het makkelijk verholpen kunnen worden de leerlingen enkele bedenkingen zoeken ook zelf alle materiaal tijdens bege leidingsgesprekken gebeurt het wel dat ik samenstelling van de groepen hun tips geef maar ze moeten zelf telefone de groepen worden door mij samengesteld ren schrijven of zich verplaatsen al dat hierbij houd ik rekening met een aantal fac werk gebeurt buiten de lesuren toren ten eerste vraag ik wie er thuis over een computer beschikt met een tekstver informatica werkingsprogramma dat hij kan gebruiken sedert dit schooljaar krijgen de

leerlingen ik zorg dat er in elke groep minstens een van 3mb ei ook een lesuur informatica per computer beschikbaar is verder heb ik week waarin ze onder andere kennismaken gemerkt dat wanneer leerlingen de laatste met tekstverwerking ook voor dat vak weken aan die bundels werken hun motiva staan er punten op het eindwerk ze kun tie om het goed te doen groeit ze zijn dan nen vanaf nu ook nog eens een lesuur extra bereid ook woensdagnamiddagen of week aan hun bundel werken tijdens dit vak voor ends samen te komen om te werken dus de uren pav probeer ik steeds twee lessuren zorg ik ervoor dat de leden van een groep per week alleen in deze periode in de com niet te ver uit mekaars buurt wonen ten put-erklas te zi tten zodat elke groep de slott e tracht ik ook rekening te houden met kans krijgt z n bundel op de pc te maken de aard en de verschillende kwaliteiten van leerlingen zodat iedereen optimaal kan ren genormeerd werken deren in functie van de geïntegreerde proef die ze in het zesde jaar moeten afleggen wordt keuze van het onderwerp stilaan ook het genormeerd werken inge de keuze van het onderwerp is volledig vrij voerd de bundels moeten al voorzien zijn voorzover het binnen het kader van de van een inhoudstafel een goede inleiding opgave blijft dikwijls moeten leerlingen een bibliografi e en een vermelding van wie ervaren dat hun eerste keuze niet direct de wat gedaan heeft dat laatste wordt door beste was om redenen die in de opgave mij mee gebruikt om een individueel cijfer ver- vat zi tten bijvoorbeeld omdat er onvol toe te kennen en door de leerlingen om het doende bruikbaar materiaal te vinden is werk binnen de groep bij te sturen zelfstandig werken vaardigheden en evaluatie dit is een opdracht in het kader van zelf in het eerste deel van dit artikel heb ik standig werken wat betekent dat de leerlin gesproken over vaardigheden en leerlijnen gen verantwoordelijk zijn voor het verloop in bijlage 3 vindt u een beperkte lijst van mei juni 1998 nummer 5 27 e jaargang i ct 58 deel vaardigheden die de leerlingen moeten drie hebben wanneer ze de verantwoorde toepassen om tot een goede bundel te lijkheid krijgen om zelfstandig iets in mekaar komen boven heb ik al verwezen naar het te boksen en dat te presenteren het is ook evaluatieschema dat gebruikt wordt om de door dit soort van opdrachten dat ze kun bundel te beoordelen bijlage 1 daarnaast nen tonen dat ze echt iets geleerd hebben hanteer ik een gelijkaardig schema om het en als leraar kan je alleen maar voldoening individuele werk van de leerlingen te evalu krijgen van het werk dat daar geleverd eren ten slo tte ziet u op de voorbeeldblad wordt zijden in bijlage 4 wat er mogelijk is met leerlingen van 3bso metaalbewerking en dat wil niet zeggen dat alle leerlingen bereid elektriciteit zijn of gemotiveerd want er zijn er natuurlijk altijd die met rust gelaten willen worden men moet ook niet de illusie koesteren dat de bundels altijd van een even hoge kwali besluit teit zijn en het is niet zo dat men als leraar geen werk meer heeft omdat leerlingen zelf in de inleiding op de studiedag rond zelf standig werken integendeel als het van de standigheidsdidactiek is gesproken over eerste keer niet goed lukt dan moeten wij inzet bereidheid en motivatie wel mijn net als onze leerlingen zelfstandig ons han ervaring met dit soort van oefeningen hee ft delen evalueren en bijsturen zelfstandig me geleerd dat leerlingen van 3bso dat alle heidsdidactiek nietwaar luc wyns beukheuvell 39 1 2500 koningshooikt noot 1 dit artikel is de weergave van de workshop zelfstandig werken in pav die ik gegeven heb tijdens

de diocesane bijeenkomst voor interne begeleiders rond zelfstandigheidsdidactiek op 10 maart 1998 in antwerpen 27e jaargang nummer 5 mei juni 1998 bijlage 1 evaluatieformulier bundel pav leden van de groep onderwerp g v s onderwerp is bij de keuze rekening gehouden met de opgave 4 is het onderwerp voldoende uitgewerkt 2 inhoud zijn alle vakinhouden aanwezig 2 is het aantal bladzijden gerespecteerd 2 is er een evenwicht tussen tekst oefeningen en illustraties 2 zijn de normen gerespecteerd titelblad inhoudstafel bibliografie 4 verwerking is er voldoende eigen materiaal 2 is er voldoende afwisseling 2 is de bundel verzorgd 2 taal zijn er veel spellingfouten die door de spellingcontrole opgevangen worden 4 zijn er veel spellingfouten die niet door de spellingcontrole opgevangen worden 2 zijn er veel onduidelijke zinnen 2 g goed v voldoende s slecht de cijfers achter elk item geven aan op hoeveel punten het gequoteerd wordt g het totale aantal punten v de helft van de punten s nul punten het totaal voor de bundel is 30 punten het totaal voor persoonlijk werk 20 punten mei juni 1998 nummer 5 27 8 jaargang 60 bijlage 2 eigen pav bundels maken 1 in verband met het onderwerp zorg dat je een onderwerp kiest dat iedereen van de groep interessant vindt dat werkt veel prettiger en je zal er meer tijd willen aan besteden kies een onderwerp dat de hele klas kan interesseren kies een onderwerp waarover voldoende verschillend materiaal te vinden is 2 in verband met de inhoud zorg dat alle onderdelen van pav nederlands wiskunde geschiedenis aardrijkskunde ook in jullie bundel terug te vinden zijn de bundel moet ongeveer 20 blz tellen dat is zonder kaft achterblad bibliografie en inhoudstafel bibliografie welke werken heb je geraadpleegd minimum 3 achterblad vermelden welke taken de verschillende leden van de groep gedaan hebben 3 in verband met de verwerking de bundel bestaat uit eigen materiaal dat is materiaal dat je zelf geschreven gemaakt getekend enz hebt maximum 7 blz mag gewoon gekopieerd materiaal zijn de verschillende onderdelen moeten verwerkt zijn niet gewoon na mekaar maar door elkaar voorzie ook oefeningen bij de verschillende onderdelen zorg voor afwisseling bijvoorbeeld in de oefeningen iedereen levert even veel werk aan de bundel 4 in verband met de beoordeling deze bundel telt voor 50 punten op het examen er staan bij de beoordeling punten op inhoud zit alles erin op de manier zoals het gevraagd is op taal staan er niet teveel taalfouten en schrijffouten in en op hoe alles gepresenteerd is illustraties titels verzorgd aangenaam om lezen enz imp 27e jaargang nummer 5 mei juni 1998 bijlage 3 deel vaardigheden die aan bod komen bij het uitwerken van de pav bundel strategisch denken doelgericht denken publiekgericht denken creatief denken genormeerd werken inhoudstafel maken structureren hoofdzaken onderscheiden informatiebronnen raadplegen schematiseren schema s lezen leesvaardigheid globaal lezen orienterend lezen intensief lezen samenvatten schrijfvaardigheid mondelinge vaardigheden computervaardigheid sociale vaardigheden werken in groep info aanvragen cijfergegevens hanteren berekeningen diagrammen tabellen inzichten in kaarten legende geografisch situeren historische inzichten situeren in de tijd verbanden tussen gebeurtenissen of feiten verbanden vroeger nu en dan ontbreken waarschijnlijk nog een heleboel deel vaardigheden r mei juni 1998 nummer 5 27 8 jaargang bijlage 4 voorbeeldbladzijden uit een pav bundel van leerlingen 3bso inhoud 1 geschiedenis p 1 2 a tijdlijn p 3 2 bestrijding verkeerscrimi-

naliteit p 4 is hier nog altijd geen prioriteit a woorden opzoeken in het woordenboek p 4 b woorden in een zin gebruiken p 4 3 sturen en straffen p 5 a oefeningen p 6 4 het verkeer p 7 5 verkeersborden p 8 6 een ongeval p 9 a ongevallen formulier p 10 7 de jonge belgen zweren bij abs p 11 a oefeningen p 12 8 grafieken en diagrammen p 13 14 15 9 kofferrijden p 16 a oefeningen p 16 10 schaal berekening p 17 a atlasoefeningen p 18 11 ontspanning p 19 a kruiswoordpuzzel p 19 berekenen van procenten ongevallen 1 bereken in graden hoeveel van de slacht kapitein kapitein yves yves bogaerts offers betrokken zijn bij 1 licht gewond van het rijkswachtdistrict 2 zwaar gewond 3 dodelijk ongeval turnhout overliep overliep de nuch tere cijfers van 1994 de laat 1 slachtoffers ste maanden van 1995 zijn nog niet in slachtoffers kaart gebracht slachtoffers in belgie gebeurden 53 0003 ver 2 slachtoffers keersongevallen met lichamelijk let slachtoffers 0 sel waarbij 74 999 mensen betrokken slachtoffers waren balans 59 323 lichtgewonden 3 slachtoffers 14 046 zwaargewonden 1 630 doden slachtoffers slachtoffers 27e jaargang nummer 5 mei juni 1998 bibliografie waren de goden cosmonauten schrijver erick von daniken nota foto pag 3 uitgekapt in berg op peru terugkeer van de goden schrijver erick von daniken ufo s schrijver jeroen van haute gazet van antwerpen procenten bundeltje t v pay wereldnieuws april 1997 de ufo saga schrijver weverbergh 1992 ufo mysteries illustraties strips illustraties kijkmagazine 1995 wie deed wat thomas opzoeken boeken over de laatste 50 jaar sciensfictionfilms en onfilms en boeken over professors die onderzoek doen naar ufo s schrijven illustratie ufo s in belgie zoek de tweede betekenis bibliografie zet de letters in de juiste volgorde inhoudstafel typen ufo dossier in belgie peter opzoeken boeken over getuigenissen van mensen die ontvoerd werden tijdschriften over hetzelfde als hierboven schrijven illustraties ruimtewezens voeren opera ties uit en inplanteren zenders in onze hersenen ultra geheime informatie lekt uit zoek op in je woordenboek typen ruimtewezens voeren opera ties uit en inplanteren zenders in onze hersenen ultra geheime informa tie lekt uit ruimte telescoop niet gebruikt r mei juni 1998 nummer 5 27 e jaargang 4 zijn ruimtewezens chirurgen ruimtewezens voeren opera ti es uit en implanteren zenders in in onze hersenen er zouden ongeveer drie miljoen van zo n alien chirurgen zijn maar het probleem is we weten niet wie ze zijn de onderzoekers zijn in het bezit van een video tape waarin men ziet dat ze aan het opereren zijn in de schedel terwijl ze in de maag moesten opereren uit een close up kan men zien dat ze een klein apparaatje in de hersenen inplanteerden de chirurgen zijn space aliens die in een wereldse moeder is geboren en in alles lijken op gewone mensen aldus de ufoloog op een moment moeten zij een taak vervullen in dit geval de niets vermoedende patienten zoek op in de tekst hoeveel van die chirurgen zijn er wat staat er op die video tape wat is de reden dat ze de mensen een apparaatje in de hersens inplanten zeg je eigen mening vind je dit verhaal geloofwaardig moest je nu in een ziekenhuis ingaan zou je er dan aan twijfelen 14 1 278 jaargang nummer 5 mei juni 1998